

# EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 130

Aralık 2024

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ömer Göktaş

Web Teknik Destek: Burak Sarı, Kadir Ahıska

Ses Teknik Destek: Rıdvan Çırpan, Damla Güler

Görsel Destek: Pınar Yavuz, Yelda Erdoğan

Sosyal Medya Sorumlusu: Damla Güler, Gülcan Altun, Ömer Göktaş

Yayımlayan: Engelsiz Erişim Derneği

## İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: [eeehdergi@engelsizerisim.com](mailto:eeehdergi@engelsizerisim.com)

Facebook: [www.facebook.com/eeehdergi](http://www.facebook.com/eeehdergi)

Twitter: [www.twitter.com/eeehdergi](http://www.twitter.com/eeehdergi)

Youtube: [www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw](http://www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw)



## İçindekiler

Editörden.....	1
İdam İnfaz Odası Betimlemesi.....	3
Liseye Dair Deneyimlerim.....	9
Ön Yargısız Yüzüş.....	12
Anlatacaklarım Var Toplanın.....	14
Daha Yetkin Olamıyoruz Bir Türlü.....	16
Deha.....	19
Birlikte Öğrenelim Miniğim 8.....	23
"Davnsendrella" Kitap Tanıtımı.....	23
Meta Ray-Ban Akıllı Gözlükler: Görme Engelli Bireyler İçin Yeni Bir İnovasyon Mu? 25	
2025'e Tahinli Tatlarla Merhaba.....	28

## Editörden

Bir yılı daha bitirdik. Dünya savaşa, eşitsizliğe ve ayrımcılığa kesmişken biz yine kozasını parçalayan umudun peşine düştük. Eşit, Erişilebilir ve engelsiz bir Hayatı kazanacağımızın umuduyla karşılıyoruz 2025'i. Bakalım 2024'ü uğurlarken bilincimizden neler dökülmüş.

Artık dergimizde çeşitli betimleme yazıları yer alacak. Bu yazıları kaleme alan Murat Kefeli olunca, "çivi çiviye söker" misali içimizi karartan bir betimleme yazısıyla başlangıç yapıyor. İdam infaz odasını merak eden körler üşüşün.

Murat hayattan koparma anını betimlerken Ecrinnur Aytekin hayata yeni adım atmanın deneyimini paylaşıyor. Liseli gençlere duyurulur.

Güzel bir deneyim yazısı da konuk yazarımız Mert Karagüzel'den. Ön yargısız yüzme kursu mümkün.

İki güzel şeyden bahsettik ya Sevgi Mart ille de turp sıkacak. Neymiş meclisin sitesinde erişilebilirlik sorunu varmış ve o da gidip Sevgi'yi bulmuş.

Elif Emir Öksüz, mesleki bilgiyi çikolata kaplamasıyla yedirmekte uzman biliyorsunuz. Bir türlü yetkin olamıyormuş!

Burak Sarı durur mu? İzlediği filmde yazı çıkarıp uğraştırıyor. "Dâhiler de ayrımcılığa uğrar" diyor.

Ayşe-Turgay çifti “Birlikte okuyalım miniğim” diye diye İskenderiye kütüphanesini zihnine yüklediler Güzelim Mısra’nın. Hep Ayşe’nin başının altından çıkıyor bunlar.

Onların derdi kitap, Sarper Arıkan’ın teknoloji biliyorsunuz. Gözlük akıllı mıymış neymiş, bilemedik?

Yeni yılı ağız tadıyla karşılamak isteyenler toplaşsın. Gülcan Altun birbirinden lezzetli tatlı tarifleriyle sayfalarımızda bu ay.

Bu yıllık da bizden bu kadar. Yeni yıl gün gün yaklaşırken diyoruz ki, “İnanın güzel günler göreceğiz çocuklar”. 2025’te görüşmek üzere.

Editörden yazarı: Burak Sarı

## İdam İnfaz Odası Betimlemesi

Murat Kefeli

[m.k@muratkefeli.com.tr](mailto:m.k@muratkefeli.com.tr)

Sayı: 130, Aralık 2024

Edison, puştı.

Her ne kadar saygın bir bilim insanı olduğunu söyleyenler olsa da puştun kralıydı. "Başlığı mı yanlış okudum?" diye düşünenler olmuştur sanırım; ama doğru yerdesiniz, emin olabilirsiniz.

Tesla, yani başta Alternatif Akım (AC) olmak üzere bir sürü şeyin mucidi olan Hırvat bilim insanı 1800'lü yılların son çeyreğinde Amerika'ya göç etmişti. Cebindeki referans mektubu sayesinde Edison tarafından hemen işe alındı. Anlaşma basitti; Tesla, Edison'un şirketine ait dinamonun yeni tasarımını yapacak ve Edison da ona kendi laboratuvarını kurması için küçük bir sermaye ödeyecekti. Tesla sözünü tuttu; bir yıl içinde motoru yeniden tasarladı. Ama Edison tıpkı TDK'de yer alan ve "Kaba dilde kalleş ve hain" anlamına da gelen "puşt" biri gibi puştluk yapıp parayı ödemedi.

Kendi laboratuvarını kurmak için birkaç yıl yol işlerinde amelelik yapan Tesla sonunda AC'yi dönemin yerel yönetimlerine kabul ettirmeyi başardı. Tesla, Edison'dan daha zekiydi ama Edison puştı ve her puşt gibi ticarete daha etkindi.

"Nasıl bağlayacak acaba konuyu?" diyenler işte aradıkları yanıtı kavuşuyor. AC'nin, kendi icadı olan Doğru Akım'dan (DC) çok daha üstün olduğunu zaten bilen Edison, sahibi olduğu şirket mühendislerine dünyanın ilk elektrikli sandalyesini tasarlama emrini verdi. Tahmin edeceğimiz üzere bu sandalye AC ile çalışıyordu. Ardından Washington DC ve New York başta

olmak üzere birçok yerde AC'nin ne kadar tehlikeli bir şey olduğunu göstermek için kara propaganda çalışması başlatıldı.

Edison, vicdansız bir puşttu. Bu gösterilerde başlangıçta sokak kedileri ve köpeklerini kullandı. AC'nin getirdiği avantajlara dair yayınlar ve söylentiler arttıkça Edison da puştluğun seviyesini arttırdı. Katliam, seyyar hayvanat bahçesi işlevi gören dönemin sirklerinden fillerin ve Afrika gorillerinin satın alınıp idam edilmesine kadar vardı.

Edison'un yaptırdığı bu icat, o dönemin Amerika'sında çoğunlukla "ipe çekme" veya "kurşuna dizme" yöntemiyle gerçekleştirilen idamların da değişmesine yol açtı. 19. yüzyılda insanlık tarihine giren bu idam yöntemi 20 ve 21. yüzyıllarda da devam etti.

Amerika'da bazı eyaletlerde uygulanmaya devam edilen idam cezası farklı yöntemlerle infaz ediliyor. Kimi eyalette suçluya, elektrikli sandalye ve zehirli iğne arasında seçme hakkı tanınırken kimi eyalette belirlenen yöntem uygulanıyor. Anladığım kadarıyla yazılı olarak elektrikli sandalye yöntemi olmasına rağmen aktif olarak kullanımına son verilmiş eyaletler de var. Google'a göre elli Amerikan eyaletinin yirmisinde idam cezası var.

İdam infaz odası üç cephesinde birer kapının yer aldığı otuz kırk metrekarelik bir salondur. Bu oda fiziksel olarak ikiye bölünmüştür. Salonu ayıran yapının ortası camdır. Yani zeminden yüz yirmi santim yüksekliğindeki bir duvar üzerine bir metre yüksekliğinde ve iki metre genişliğinde gibi bir ölçüde cam yerleştirilir.

İkiye bölünmüş odanın ilkinde idama şahitlik edecek olan ve mahkeme tarafından belirlenmiş kişiler yer alır. Şahitler çoğunlukla suça doğrudan maruz kalan mağdurlardan veya onların yakınlarından seçilir. Şahitlerin bulunduğu odada camın diğer tarafını görecektir.

yan yana ve üç dört sıradan oluşan sandalyeler konur. Bazı eyaletlerde idama şahitlik edecek resmi görevliler şahitlerin bulunduğu odadaki ayrı bir bölmeden infazı izler bazılarındaysa sandalye grubunun en arka sırası resmi görevlilere ayrılır.

Yukarıda bahsettiğim bu ikiye ayrılmış odacık yapısı "modern" dönemlere ait bir tasarım. 20. yüzyılın ilk yarısına kadar uygulanan idamların çoğu mahkûm ve şahitlerin bir arada olduğu küçük salonlarda uygulanıyormuş. Elektrik akımı sonrasında oluşan yanık kokusu nedeniyle camlı bölme kullanılmaya başlanmış. Ancak mahkûmun çektiği azabın, mağdurları rahatlatma sürecinin devam etmesi gerektiği savunularak iki bölme arasında ses aktarımı sağlanmış. 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren birçok eyalet mahkûm ve mağdurlar arasındaki ses iletişimini sonlandırmış. Şu anki infaz odalarında iki bölme arasında tek yönlü bir ses aktarımı bulunuyor. İzleyenler, idamı yöneten kişinin verdiği talimatları duyuyor ancak mahkûmun söylediği sözler duyulmuyor. Bu son konuda kesinleştiremediğim bir bilgi de var; bazı eyaletler mahkûmun sesini de yansıtabilecek sistemler kullanıyor olabilir. İnfazın bir anında mahkûma son sözleri soruluyor; ancak bu, infaz odasında mı yapılıyor yoksa öncesinde mi kesin bir bilgi bulamadım. İnfaz anındaki ses iletişimi, infaz odası tarafındaki alandan yönetiliyor ve tarafların birbirine kışkırtıcı veya saldırgan sözler söylemesi hâlinde iletişim kesiliyor. İki alanı ayıran cam bölmenin infaz odası tarafında bir perde bulunuyor ve bu perde mahkûm içeriye girmeden kısa süre önce açılıyor; infaz tamamlandığındaysa kapatılıyor.

İnfaz odası iki ayrı odacıktan oluşur. İlk odacık ne şahitler ne de mahkûm tarafından görülür. Ancak arada yer alan tek yönlü ayna sayesinde bu odacıkta bulunanlar infaz odasını görebilir. Bu odacık infazın prosedürlerinin yerine getirildiği ve infazda kullanılacak olan donanımları kontrol eden cihazları barındırır. Video kayıt cihazları, enerji yönetim paneli gibi araçlar bu odacıkta yer alır. Bu alan infazın uygulandığı yere göre bazen infaz odasına açılan bir kapıyla ayrılır bazen de odaya giriş çıkış için ayrı bir kapı bulunur.



Son yıllardaki idamların çoğu zehirli iğneyle yapılmaktadır. Bazı eyaletlerde elektrikli sandalye veya yatak kullanılır. Yatağın kullanıldığı infaz yöntemlerinde bu yatak "Ölüm yatağı" olarak adlandırılır. Bu yatak normal hastane yatağı gibidir. En temel farkı kenarlarında yer alan ve hastayı sabitlemek için kullanılan kayış sayısının fazlalığıdır. Mahkûm yatağa yatırıldıktan sonra bilekleri, dirsekleri, dizleri, baldırları ve göğüs kafesi sabitlenecek şekilde kayışla bağlanır. Elektrikli idam uygulanıyorsa baş da sabitlenir.

Ölüm yatağının hemen yanında küçük bir komodin ve birkaç metre uzağında duvar tipi ve çoğunlukla kırmızı renkli bir telefon bulunur. İnfaz, son ana kadar Vali veya kararı veren yargıç tarafından ertelenebildiği için çoğunlukla başgardiyen bu telefonun başında durarak işlemlere gözlemcilik eder.

Amerika'daki hapishanelerde tek tip üniforma kuralı bulunur ve pantolon-tiört ikilisinin rengi çoğunlukla turuncudur. Mahkûm, dört uçlu prangayla ve çoğunlukla iki gardiyanın gözetiminde odaya alınır ve kaçma girişiminde dahi bulunamayacağı bir kural dizisiyle yatağa/sandalyeye yerleştirilir. Eğer dört uçlu prangayı ilk kez duyuyorsanız şu adresi ziyaret edebilirsiniz:

<https://koruz.biz/?i=19595>

İdamda kullanılan kimyasallar idam günü hapishaneye polis korumasında yer alan kurye ile ve mühürlü bir çantada getirilir. Uyuşturucu bağımlısı olduğu için zerk edilen kimyasala rağmen hayatta kalan mahkûmlar vardır. Bu yüzden bu kimyasalların denetimi detaylı yapılır. Çünkü idam cezası uygulamakta sakınca görmeyen Amerikan yasaları, herhangi bir nedenden dolayı infaz süreci durdurulan bir mahkûmun ertesi gün idam edilmesine izin vermez. İşleyişin durması eyaletine göre altı ile on iki aylık bir ötelemeye sebep olur. Hatta öyle ki, iki kez denenmesine rağmen damar yolu açılmayan mahkûmun infazı ertelenmiş ve yeni bir risk olmaması için nitrojen gazı verilerek infaz gerçekleştirilmiştir.

Zehirli iğne ile yapılan infazlarda hastanın her iki koluna da üç tüp girişi olan damar yolu açıcı takılır. Tüpler, her iki tarafta da yer alan serum askılığındaki kimyasallarla bağlanır. Bu noktada uygulama farklılıkları söz konusu. Bazı eyaletler tek tüpten sırayla akış sağlarken bazılarıysa her kimyasal için ayrı tipler kullanıyor. Bu süreçte teknolojiden faydalıyor mu onu bilmiyorum; ancak Hollanda'da bulunan ötanazi kliniklerinde bu kimyasallar seruma verildikten sonra hastanın metabolizmasına akacak olan boruyu kilitleyen mekanizma zaman ayarlı olarak çalışıyor ve belirtilen zaman dolduğunda zerk süreci kendiliğinden başlıyor.

Mahkûma ilk olarak anestezi bir madde zerk ediliyor ve mahkûmun derin uykuya dalması sağlanıyor. Bu aşamadan 15-30 saniye sonra metabolizmadaki adrenalin direncini yıkan, beyni felç eden ve mahkûmun soluk almasını sonlandıran ikinci kimyasal enjekte ediliyor. Adrenalin yıkımı esnasında mahkûm kısa süreli bir öksürük nöbeti geçiriyor. Son olarak kalp atışlarını durduran kimyasal veriliyor ve kısa süre sonra mahkûmun kalp atışları duruyor.

Bazı eyaletlerde derin uykuya geçiş sonrasında mahkûmun göğsüne elektrot yapıştırılarak kalp atışları monitörle izlenir. Kimilerindeyse klasik yöntem kullanılır ve soluk alma sonlandıktan bir süre sonra doktor stetoskopa ölümü teyit eder. Doktorun teyidi ardından infazı yöneten gardiyan duvardaki telefon aracılığıyla infazın uygulandığı bilgisini iletir ve saat kayıt altına alınır.

Elektrikli sandalye idamlarında görüntü pek hoş olmaz. Acı verdiği izlenimi hâkim olduğu için bu yöntemi uzun süre kullanan eyaletler olmuştur. Elektrikli sandalye berber koltuğuna benzer. Kolçaklarda bilek ve dirseği sabitleyen kayışlar vardır. Ayak bilekleri ve dizler de sabitlenir. Mahkûm koltuğa oturtulur. El ve ayakları sabitlenir. Ardından başı, hemen arkada yer alan yaslama yerine alnı çevreleyen bir kayışla sabitlenir. Elektrikle idam edilecek mahkûmların saçlarının bir kısmı tıraşlanır. Başın tam ortasına denk gelecek şekilde on on beş santim çapında bir alan usturayla kazınır. Tıpkı mekanik portakal sıkacaklarında portakalın

üstüne inen zımbırtıya benzeyen bir şey mahkûmun kafasında kazanmış olan bu alana yerleştirilir. Tabii kafa ile zımbırtı arasına bolca ıslatılmış sünger veya benzer bir şey de konur. Zımbırtı üstünde üç dört adet elektrik kablosu takılan pimler vardır. Kafa sabitlendikten sonra diğer ucu kontrol odasındaki şaltere giden kablolar bu pimlere takılır.

Şalter indirildiğinde yüksek akım mahkûmun kafasından vücuda girer. Bilinç anında kapansa da kas sisteminin verdiği tepki kesilmez. Bu nedenle beden hızla kasılır, titrer ve sarsılır. Bilinç olmamasına rağmen bu şiddetli kasılmalar mahkûmun acı çektiğine dair izlenimleri oluşturur. Çoğunlukla kalp atışları da tıpkı kas sistemi gibi anında durmaz. Bu nedenle kas sistemi artık tepki veremez hâle gelmiş olsa da bir süre daha akım verilmeye devam edilir. Yazılanlara bakılırsa 20. yüzyılın ilk yarısına kadar elektrikli sandalye ile idam edilen birçok mahkûm ilk akım sürecinde bilinci kapalı da olsa hayatta kalmayı başarmış. Ölümün gerçekleşmediği anlaşıldığında infaz ikinci kez uygulanmış. Tabii bu noktada bir teknik bilgi vereyim ki, Edison'u siz de gönlünüzce anın. Elektrikli sandalyenin icat edildiğinde Amerika'daki en güçlü fabrika motoru 100 Vat ile çalışıyordu. Akımın gelmesiyle bilincin direkt kaybolması için gerekli Vat değerine ise insanlı 20. yüzyılın ikinci yarısına doğru sahip oldu.

Elektrikli yatakta yapılan idam sahnesine filmler veya okuduğum içeriklerde denk gelmedim. Muhtemeldir ki onda da yine kafadan akım veriliyordur çünkü mahkûmun en hızlı yoldan öldürülmesi esas kabul ediliyor.

Amerika idam tarihinde vahşete dönmüş infazlar da yok değil. Başka bir deyişle Yeşil Yol'daki infaz sahnesinde yaşanan olay Stephan King'in hayal gücünün eseri değil; yaşanmış olayların öykülenmesi.

## Liseye Dair Deneyimlerim

Ecrinnur Aytekin

[ecrinnuraytekin50@gmail.com](mailto:ecrinnuraytekin50@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

Sevgiyle merhabalar. Bildiğiniz üzere geçen yıl Liselere Giriş Sınavı'na katıldım ve bu yıl liseye başladım. Sizlerle, bu süreçte ve bu zamana kadar edindiğim deneyimleri paylaşmak istedim.

Ortaokulu kaynaştırma öğrencisi olarak okuduğum için bana pek de yabancı gelen bir şey yoktu. Buna rağmen lise tümüyle farklı bir yer. Kendimi ifade edebilecek ve iletişim kurabilecek daha fazla fırsatım oldu. Tıpkı birçok durumda olduğu gibi eğitim hayatında, tabii ki lise hayatında da kendi istek ve ihtiyaçlarımızı mümkün olduğunca anlaşılır ve açıklayıcı olarak dile getirmemiz gerekiyor. Bunu velilerimizden çok bizim yapmamız daha etkili oluyor. Fikrimce bu, hem liseye geçiş sürecinde hem lisede hem de hayatın her alanında oldukça önemli.

İstek, ihtiyaç ve düşüncelerimizi bir başkası yerine kendimizin dile getirmesi, insanların bir başkasıyla değil, direkt bizimle iletişim kurma oranını da artırıyor. Bu durum işimizi daha da kolaylaştırıyor ve motivasyonumuzu artırıyor. Öğretmenlerimizin zaman zaman bize ya da bizimle ilgili olarak bir başkasına bazı sorular sorduğu oluyor. Bununla ortaokulda da karşılaşmıştım tabii ama lisede, eklenen dersler dolayısıyla ve okula herhangi biriyle değil, bağımsız hareket kullanarak kendimiz gidiyorsak bu tür sorular artıyor. Cevaplarımız genellikle karşıımızdaki kişinin tavrına göre şekilleniyor. Eğer bizimle ilgili bir soru başka birine sorulduysa mümkün olduğu kadar devreye girmeli ve cevabı kendimiz vermeliyiz çünkü bunu yapmadığımız takdirde aynı durum tekrar tekrar yaşanacaktır ve o zaman bunu önlemek pek de kolay olmayabilir. Örneğin bunu yapan bir arkadaşımız, aynı davranışı başka zaman sınıfta veya başka bir yerde sergileyebilir. Onun bu davranışı diğer insanları da etkileyebilir ve onların da aynı davranışta bulunmalarına sebep olabilir. Elbet de bu durum hoşumuza gitmez.

Maalesef ki, bazı okullarda yetkili ve görevliler, sınavlarımızın yapılması ve destek eğitim almamız konusunda gerekeni yapmıyorlar. Ben de bu durumla karşılaştım. Bu gibi durumlarda gerekenin yapılması için ilgili kişilerden destek almak veya başvurular yapıp şikâyette bulunmak çok önemli. Yalnızca bizler için değil, bizden sonra o okulda eğitim alacak öğrenciler için de çok önemli. Emin olun, gereken her şey yapıldığında hiçbir okulun bunu yapmama lüksü yok. Hiçbir okul bunu yapamayacak kadar yoğun değil ve her okula bunu sağlama imkanı sunulabilir.

Biliyorum, sürekli kendimizi açıklamak ve bir şeyler için sürekli mücadele etmek de oldukça zor ve yorucu. Keşke bunların hiçbirine gerek kalmasa. Keşke her şey olması gerektiği gibi eşit, erişilebilir ve engelsiz olsa. Fakat maalesef erişilebilirlik ve kapsayıcılık bazı kurumlar tarafından uygulanmıyor. Buradaki mücadelemiz yalnızca hakkımız olanın sağlanması değil, bu gibi eşitliğe aykırı eylemlerin tekrarlanmaması için de verilmesi gereken bir mücadele. İnanıyorum ki, bu mücadele sayesinde hem ilerleyen zamanlarda bizler hem de bizden sonraki nesiller bu sıkıntılarla karşılaşmayacak.

Bakmayın bu kadar karamsar yazdığımıza. Lisenin eğlenceli tarafları da yok değil tabii ki. Hele ki sınıf ve okul ortamına alıştığımızda, iletişim kurup kaynaşacak, arkadaşlık yapacak çok fazla insan buluyorsunuz. Tabii herkes kendi düşüncelerine uyan ve güzel zaman geçireceği arkadaşlar edinmek ister. Burada değinmek istediğim şey, öğrencilerin tutumu, büyüklere göre biraz daha farklı oluyor. Tabii zaman zaman istemediğimiz tutumlarla da karşılaşıyoruz, fakat bunu ifade ettiğimizde genellikle olumlu ve güzel karşılıklar alıyoruz. Yani gören birinin kör birine tutumu, en azından öğrenciler tarafında aşılabilir sorunlara sahip değil. Kendimizi ifade ediş ve iletişim kurma tarzımız da oldukça önemli. Mesela bize sordukları sorulara verdiğimiz cevaplarda olumlu, açıklayıcı ve iletişime açık bir dil kullanırsak bizimle konuşma tarzlarındaki farklı tutum ortadan kalkacaktır. Yani herkesle nasıl konuşuyorlarsa bizimle de o şekilde konuşacaklardır. Özellikle öğrencileri örnek vermemin sebebi, maalesef çoğu zaman birçok insana, teknolojiyi kullanabildiğimiz, birçok şeyi tek başımıza yapmamız ve onların

yapamayacağımızı sandıkları şeyleri gayet rahat şekilde yaptığımız gerçeğini anlatmakta çok zorlanıyoruz. İzlenimlerime göre bu durum öğrenciler arasında biraz daha azalıyor ve bu gibi şeyleri anlamaları daha kolay olabiliyor. Örneğin, bir arkadaşımızın sosyal medyada yaptığı bir paylaşım üzerine konuşurken, "Sen sosyal medya kullanıyor musun?" gibi sorular sormak yerine, bunu gayet normal karşılıyorlar ve konuşmaya devam ediliyor. Bu her zaman böyle olmuyor tabii ama akran yaştaki öğrencilerle iletişim kopukluğu daha az yaşıyor.

Liseye gidecek arkadaşlarıma ve şu an liseye giden arkadaşlara keyifli lise günleri diliyor, tüm okurlara saygılar sunuyorum. Yeni yılda görüşmek dileğiyle.

## Ön Yargısız Yüzüş

Mert Karagüzel

[karaguzelmert@gmail.com](mailto:karaguzelmert@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

Merhaba değerli okurlar, bu yazımda sizlerle önyargısız yüzüş üzerine konuşmak istiyorum.

Serbest yüzüş, sırt üstü yüzüş, kurbağalama yüzüş, kelebek yüzüşü var.

Bir de ben eklemek isterim bu yüzüş stillerinin arasına bir yüzüş stili.

O da "ön yargısız yüzüş".

Malum, biz görmeyenlerin sürekli karşılaştığı bir durumdur bir spor salonuna gittiğimizde görmediğimizden ötürü birçok bahanenin üretilmesi, yapamayacağımızın öne sürülmesi, tecrübemiz yok denilerek kişinin geri çevrilmesi. Neden? Sırf görmüyor olmamız ya da farklı bir engelimizin oluşundan ötürü. Aslında her şey bir deneyim değil midir? Her şey doğuştan mı bilinmektedir? Zihinlerde kırılmaz ön yargılar olduğunda maalesef bunlarla karşılaşmak oldukça üst düzeyde oluyor ne yazık ki.

Yüzme konusunda kendimi geliştirmek istiyordum. Birkaç yere sordum, araştırdım ama maalesef istediğim sonuca ulaşamadım. En sonunda bir kuzenimin motorcu grubundan bir arkadaşının olduğunu ve kendisinin de beden öğretmeni olduğunu öğrendim. Ona benden bahsetmiş ve sağ olsun Furkan Hoca da benimle görüşmek istemiş. Kendisiyle iletişim kurdum ve ona yüzmeyi sevdiğimi, geliştirmek istediğimi söyledim. Kendisi de daha önce görmeyen bir kişiyle çalışmadığını ama deneyimlemek istediğini söyledi. Ben de ona yapılamayacak bir şeyin olmadığını, bire bir olduğumuzda ve temas halinde olduğumuzda çözüme rahat ulaşabileceğimizi söyledim. Kendisi de ilk dersi bir deneme dersi olarak yapmak istedi. Çok heyecanlıydı ve

istekliydi. Bu ses tonuna da çok güzel yansyordu. Bir iş yapacaksak bunu en güzeliyle yapmalıyız dedi.

İlk dersimize yanlış anımsamıyorsam eylülün 3. haftasında başladık. Havuza girdik ve önce ayak çırpışlarıyla başladık dersimize. Benim su korkumun olmaması da işleri oldukça ileri taşıdı aslında. Çünkü kimi insanların su korkuları olabiliyor ve onlarla ilk aşamada o korkunun yenilmesi üzerine çalışmalar yapılmış. Kimileri bu korkuyu kısa zamanda yenebilirken kimileri de uzun süre yenemeyebiliyorlarmış.

Yüzme hocam bana, hocam, çoğunlukla gören bireylerle çalıştığım için bazen "buraya bak" gibi terimler kullanabilirim. Bunun için kusura bakma dedi. Ben de kendisine bunun benim için sorun olmayacağını, "buraya bak!" dersin de ben de "nereye bakacağım?" diyerek diyalogu geliştirebileceğimizi belirttim. Gülüştük beraberce. Ayrıca anlamadığımda ya da sormak istediğim bir şeyler olduğunda rahatça sorabileceğimi belirtti. Birlikte öğrenme yöntemlerimizi geliştirebileceğimizi konuştuk ve uyguluyoruz. Şu anda da devam ediyoruz derslerimize.

Diyeceğim o ki; ön yargı olmadığında, gerçekten bir şeyler yapılmak istendiğinde çok da güzel yollar katedilebiliyor. Yeter ki insana insan olduğu için değer verilsin ve engel denilen kavram öne sürülerek geri kaçış manevraları yapılmamasın. Furkan Hoca gibi nice gelişime açık, insana insanca değer veren öğretmenlerin ve bireylerin her an hayatımızda olmasını dilerim. Hoşça ve huzurla kalınız.



## Anlatacaklarım Var Toplanım

Sevgi Mart Göcen

[sevgi.mart@gmail.com](mailto:sevgi.mart@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

Toplaşın dostlar, size harika bir hikâyem var. Aslında bu ay bambaşka bir konu yazmak istiyordum. Hatta bunun için editörüme de bilgi vermiştim. Zira kendileri yazı konusunda bizleri daraltmaktan çok haz alıyor. Ama konu için araştırmaya başladığımda öyle bir durumla karşılaştım ki, “Bunu konuşmazsak çok şey kaçıırız” diye düşündüm.

Bu ay ortaya çıkan ve engelli camiası gündemine bomba gibi düşen engellilerin emeklilik koşullarının değiştirilmesine ilişkin yasa teklifini yazmayı düşünüyordum. Hem mevcut düzenleme hem de değişecek haliyle ilgili söyleyecek çok şeyim vardı. Ama hayat bana başka sürprizler hazırlıyordu. Bir dakika! Öyle hemen konuya gelmek yok. Önce biraz 3 Aralık’ı konuşalım değil mi? Hazır üzerinden fazla geçmemişken iki kelime etmezsek olmaz. Eee! Kaç tebrik aldınız bakalım 3 Aralık için? Çiçek gönderen falan oldu mu? En ilginç kutlamanız neydi, haydi bana yazın?

Sosyal medya, televizyonlar, gazeteler ver coşkuyu modundaydı dün değil mi? Sevgi her engeli aştı(!) Herkes engelli seçimlerine adaylığını koydu(!) Zaten biz onlar için gönderilen imtihan vesilesiydik, başımızı okşayınca imtihanı geçtiler. Üç kuruş almak için çocuğunu eve hapseden anne babaların elleri öpülüp teşekkür edildi ve böylece onlar da yüceltildi. Telefonlarımızın mesaj kutularına tebrik mesajları gönderildi ve hatırladığımız için mutlu edildik. Böylece bir 3 Aralık’ı daha huzurla kutlayıp, evlerine döndüler ve kokuşmuş vicdanlarının temizlendiğini sanıp, rahat uykularına döndüler.

“Peki, konunun bununla ilgisi ne?” dersiniz, anlatayım dostlar. Söylediğim gibi bu ayki konumu araştırmak için önce bir yasa teklifini okumak istedim. Öyle ya üzerinde konuşacağımız şeyi gazete haberlerinden derleyip size sunamazdım. Tabii bu kanun teklifi TBMM’nin resmî web sitesinde olacağı için Google Chrome denen hazreti açarak girdim Meclis’in sitesine. Teklifleri

ararken, “Engelsiz Meclis” başlığını taşıyan bir bağlantı çıktı karşıma. Bir ümit tıkladım bağlantıya. Bir yandan da “Vay be! Hem siteyi erişilebilir yapmışlar hem de kolay bulunması için bağlantı koymuşlar” Diye düşündüm.

Neyse bağlantı altında bir sürpriz daha vardı! “Görme engelli”, “İşitme engelli” diye ikiye ayırmışlar. Eh, haklı olarak biraz daha heyecanlanıp, “Hem ayırım var hem yönlendiriyor; kesin süper erişilebilir olmuştur” diye düşünerek “görme engelli” yazan bağlantıya tıkladım... Hazır mısınız, sürpriz geliyor?

Açılan sayfayı, JAWS 2024 ekran okuyucu programım özetlerken sayfada tek bağlantı olduğunu söyledi. “Haydi! Bu nereden çıktı?” deyip sayfayı dolaşmaya başladım. Sayfada, “Devam etmek için resimde gördüğünüz karakterleri kutucuğa yazın” yazıyordu. Evet, tam olarak böyle yazıyordu. “Dur, sakın ol, kesin sesli sınama vardır” düşüncesiyle sayfayı dolaşmaya devam ettim ki yoktu. Sayfayı yeniledim. Tarayıcıyı kapatıp yeniden girdim. Önbelleği temizleyip tekrar denedim. Sonuç aynı. “Engelsiz Meclis” bağlantısının altında bulunan “Görme engelli” bağlantısını tıkladığınızda sayfaya devam edebilmek için resimde gördüğünüz karakterleri kutucuğa yazmanız gerekiyordu.

Kendisi de bir hukukçu olan eşimi arayıp durumu anlattığımda, “Seni deniyorlar. Bakalım gerçekten kör müsün? O karakterleri birinden yardım alarak yazarsan şöyle bir yazı çıkacak: ‘Demek ki kör değilmişsin. Seni denemek için yapmıştık. Nasıl da düştün tuzağa! Raporun da iptal edilecek’” şeklinde bir yorum yaptı. İşyerinde gören bir arkadaşına denetmiş. O bilgisayarda herhangi bir kod falan istemeden sözünü ettiğim sayfa açılmış. Eşim haklı, bence bu bir tuzak dikkatli olun. İster güvenlik kaygılarından olsun isterse de "engelsiz keyifleri" bu şekilde istesin; sebebi ne olursa olsun sesli sınama özelliği olmayan bir yöntem görme engelliler için tuzaktır!

Sevgi her engeli aşıyordu ya; demek ki bende bir sorun var. Ya beni çok sevmediler ya da ben çok sevilmedim. Çünkü sevgi, Meclis sayfasındaki görsel sınama engelini aşamadı.

Hikâye bu kadar dağılabiliriz.

## Daha Yetkin Olamıyoruz Bir Türlü

Elif Emir Öksüz

[elifemiroksuz@gmail.com](mailto:elifemiroksuz@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

Aylar önce, Nisan 2023'te "Çok Cana Yakın Ama O Olmaz" başlıklı bir yazı yazmıştım. Bu yazıda "Kalıp Yargı İçerik Modeli (Fiske ve ark. 2012)" diye bir modelden söz etmişim ve bu modeli neden bu kadar az engelli milletvekili adayı gösterildiğini anlamak için kullanmıştım. Kısaca hatırlatmak gerekirse, bu modele göre kişilerin veya grupların diğer kişiler tarafından yetkinlik ve cana yakınlık boyutları üzerinden algılandığını yani bir yerlere yerleştirildiğini söyleyebiliriz. Diğer bir deyişle toplumdaki kalıp yargılar bu boyutlar üzerinde kümelenmektedir.

Engelliler bu model bağlamında düşük yetkinlik ve yüksek cana yakınlık konumlarına yerleştirilen bir grup olma özelliğini taşır. Yani engelliliğe ilişkin kalıp yargılar çoğunlukla düşük yeterlilik ve yüksek cana yakınlık ifadelerinden oluşmaktadır. Yaşlılar ve kadınlar da farklı düzeylerde de olsa tıpkı engelliler gibi cana yakın ama yetkin olmayan bireyler olarak algılanmaktadır. Yine bu modele dayanan araştırmalar kalıp yargıların yoğun olarak toplandığı bölgelere göre o gruba yönelik duygularımızın şekillendiğini göstermiştir. Engellilik bağlamında sıkça sözü edilen düşük yetkinlik-yüksek cana yakınlık grubuna yönelik hissedilen baskın duygunun acıma olduğu aktarılmaktadır. Cana yakınlık ve yetkinlik birlikte düşük olduğunda ise muhtemelen küçümsemenin daha yoğun biçimde hissedileceği belirtilmektedir. Yüksek yetkinlik ve cana yakınlık hayranlığı; yüksek yetkinlik ve düşük cana yakınlık ise kıskançlığı tetiklemektedir (Caprariello, 2009).

"Yetkinlik algısını arttırmak için bir şey yapılabilir mi?" düşüncesiyle yola çıkan bazı araştırmacılar, yaşlılığı konu alan bir deney yürütmüş. Bu deneyde katılımcılara yaşlıların aslında yetkin oldukları alanlar olduğu uygulamalı olarak gösterilmiş. Araştırmacılar,

katılımcıların yaşlıları daha yetkin algılamasını beklerken ne bulmuşlar dersiniz? Katılımcılar yaşlıları daha az cana yakın algılamışlar ama yetkinlik algılarında bir farklılık olmamış (Cuddy ve ark, 2008). Burada da masal bitmiş.

Bu araştırma henüz engellilerle tekrarlanmamış. Fakat ben sonuçları düşündüğümde bazı konularda kendimce aydınlanma yaşadım. Kendi yaşamımdaki bazı soru işaretlerine bir cevap bulmuş oldum. Sosyal yaşamda karşılaştığım bazı tavırları anlamlandırmak sanki bir anda bu bulgular ışığında mümkün oldu.

Şüphesiz engelliler için de bu deney sonuçlarının geçerli olup olmadığı bir soru işareti. Fakat yine de sizleri düşünmeye davet ediyorum. Siz bir şeyleri başardıkça ve bu görünür hâle geldikçe daha yetkin algılanmaya başladınız mı? Size yönelik duygular acımadan gerçek bir hayranlığa dönüştü mü? Yoksa cana yakınlığın da düşmesiyle daha çok küçümseme duygularının mı hedefi oldunuz?

Ben bu ikili kombinasyonlardaki duyguların bu şekilde bana bireysel olarak yansıdığını pek düşünmüyorum. Fakat cana yakın algılanmak, gündelik ilişkilerde kolayca yaklaşılabilir yani iletişim kurulabilir biri olarak algılanmak konusunda bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum zaman zaman. Bu elbette benim kişiliğim ve davranışlarımla da ilişkili olabilir. Fakat yine de bazı konularda bir miktar aydınlandım diyebilirim. Deneylerle yetkinliğin artırılması mümkün olmamış gibi duruyor ancak yetkinlik boyutunu grubun bir şeylere gücü yetmesi gibi daha grup bazında düşünerek engellilere tanınan bazı hakları ve bunlara verilen tepkileri ele almak yararlı olabilir. Engelliler bazı haklara sahip oldukça, bazı erişmesi güç imkanlar veya pozisyonlar için rekabete katıldıkça acıma duygularının nasıl değiştiğini yakın zamandaki ÖTV muafiyeti tartışmalarından hatırlayabilirsiniz sanırım. Nitekim engellilerin rekabete katılmasına paralel artan hoşnutsuzluk duyguları da başka araştırmalarda ortaya konmuş (Blanck, 2011). Bu şekilde grup bazında düşününce de model toplumun bazı tepkilerini anlamlandırmak için işlevsel bir önem kazanıyor.

Ne hoş araştırma konuları. Keşke yuce psikologlar ebeveynlerin tikenmişlik dizeylerinin yarısı kadar bu konuları da araştırmalarına layık gorseler de biz de biraz bilgilensek.

#### Kaynaklar:

Blanck, P. (2011). Disability and aging: historical and contemporary views. In: Disability and Aging Discrimination: Perspectives in Law and Psychology (ed. R. L. Wiener and S. L. Willborn), 49–70. Springer.

Cuddy, A. J. Fiske, S. T. and Glick, P. (2008). Warmth and competence as universal dimensions of social perception: the stereotype content model and the \\Bı\\As map. *Advances in Experimental Social Psychology* 40: 61–149.

Caprariello, P. A. Cuddy, A. J. C. & Fiske, S. T. (2009). Social structure shapes cultural stereotypes and emotions: A causal test of the stereotype content model. *Group Processes & Intergroup Relations*, 12(2), 147-155. <https://doi.org/10.1177/1368430208101053>

Emir Öksüz, E. (2023). Çok cana yakın ama o olmaz. <https://eeeh.engelsizerisim.com/yazi/cok-cana-yakin-ama-o-olmaz>

Fiske, S. T. Cuddy, A. J. ve Glick, P. (2007). Universal dimensions of social cognition: Warmth and competence. *Trends in Cognitive Sciences*, 11(2), 77-83.

## Deha

Burak Sarı

[buraksari2014@gmail.com](mailto:buraksari2014@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

İnsan nerede kaybolur? En bilmediği yerde mi? Yoksa tanıdık yüzlerin arasında mı? Bilinmeyen sokaklar mutlaka bir yere çıkar. Yani o sevdiğimiz nakarattaki gibi “Denizlere çıkar sokaklar” ya bilinen yerde, tanıdık yüzler arasında kaybolmak? Oradan çıkış biraz daha çetrefilli. Çoğu zaman bir ömre mal oluyor. Çünkü insanın kendini kaybettiğinin bile farkında olamadığı bir ağ. Bu ağın ipleri ailede, çevrede örülüyor, okulda düğümleri sıkılaşıyor ve sistemin elinde çözülmesi zor bir yumak halini alıyor.

İnsan kendisini en başarılı hissettiği yerde kendisini kaybediyor. Yetilerinin ve hislerinin bir kısmını yitiriyor. İnşa edilmiş normalin duvarlarının sert harcı arasında öğütülüyor. Çünkü her kapı normale çıkıyor. Sistem eksik gördüğünü sanal dolgularla tamamlamaya çalışırken, fazla gördüklerini de başarı kriterleriyle törpülüyor. Yani başarı da yetenek de insanı kendinden soyutlayan bir araca dönüşüyor.

Çünkü çoğunluğun kalıpları var ve toplumun her ferdi bu kalıplara göre hayatını yaşamalı. Bunun tuhaf bir örneğine sosyal medyada rastladım. Rock dinleyen bir evsizi “biz hala köylü gibi türkü dinliyoruz” diye “yüceltiyor” bir kişi videoda. Kendisini de eleştirmiş oluyor. Eleştiri ve özeleştiri candır ama önce eleştirinin hedefini belirlemek lazım. Herhangi bir müzik türünü sevmek için lüks bir evde yaşamak vb. gerekmiyor. Türkü dinlemek de eleştirilesi bir şey değil. Toplumsal normları o kadar kanıksamışız ki adam karşısındakini yüceltirken aşağıladığını, bu arada kendi yaşayış tarzını da aşağıladığını fark etmiyor bile. Çünkü her kesim “kendine uygun hareket etmek zorunda.” Bu uygunluğu ne belirliyor sorusunu sormayı öğrenmeden de bu kalıplardan kurtulamayacağız.

Çocuklarımızı okul, test ve kurs manyağı yapacağız. Sonra bunalıma girdiği için suçlayacağız. O bunalımın kökeninde kendi bunalımlarımızın ve kalıplarımızın yattığını düşünmeden. Sistem içerisinde başkasının üzerine basarak bir yerlere gelsin diye et gibi yoğurduğumuz insanların çocukluklarını çaldığımızı fark etmeden. Bu kaygıları sadece sınırlı insanların gütmemediğini fark ettiğim bir film izledim geçen hafta.

Genellikle normal kalıbına sıkıştırmanın bize yansımaları eksik görme üzerinden olur. Oysa “normal” dışında kalanın kendi olma hakkı çoktan elinden alınmıştır. Bu bir dahi için de geçerlidir, bir kör için de. Ya potansiyel görülmez ya da metalaştırılır. İzlediğim filmde ikincisi ağır bassada kalıplara sıkıştırmanın her yönüne değiniliyor.

Filmin ismi “Deha” Senaryosu Tom Flynn tarafından yazılan filmde, dayısı tarafından yetiştirilen süper zekalı Mary’nin anneannesi ve dayısı arasındaki yetiştirme tarzı kavgası işleniyor. Filmin sesli betimlemesi yok ama o kadar sık diyalog var ki sesli betimlemeye çok az ihtiyaç duyuluyor.

Senaryosunu Tom Flynn’un yazdığı filmin yönetmenliğini Marc Webb üstlenmiş.

Florida kırsalında Mary ile yaşayan dayısı Frank Adler, Mary’nin üstün yetenekli olduğunu bilir. Onu okula yazdırmaya gittiğinde hepimizin aşına olduğu bir tepkiyle karşılaşır. “O çok özel bir çocuk. Bizim ona eğitim verecek altyapımız ve öğretmenimiz yok. Burada heba olmasındansa onlar için olan özel okullara gitsin.” Dayısı ısrarcıdır. “O da akranlarıyla zaman geçirsün, çocukluğunu yaşasın der” Bu arada Mary sınıfta öğretmenin verdiği en zor soruları çözer. Özgüveni nedeniyle ilk başta öğretmenin tepkisiyle karşılaşır. Okul müdiresinin Mary’nin başka okula gitmesi ısrarı devam eder. Bu arada yine çoğumuza aşına gelecek bir gelişme yaşanır. Arkadaşlarına akran zorbalığı yapan çocuklara Mary müdahale eder. Sonra çocukların ona da zorbalık yapması üzerine elindeki kitapla birine vurur. Okul müdiresi dayısını tekrar çağırır. “Uyum sağlayamayacağını söylemişim, arkadaşlarına şiddet uygulamış. O bu okulda yapamaz” der. Dayısı ise “Şiddet uygulaması kabul edilemez elbette ama arkadaşının akran

zorbalığına uğramasına sessiz kalmamış. Bu müthiş bir şey değil mi” der. Bu arada Mary’nin anneannesi devreye girer. Onu özel bir çocuk olarak lüks ve yalıtılmış bir şekilde yetiştirmek ister. Buna itiraz eden dayısıyla aradaki ipler gerilir. Mary’nin anneannesinin burada dayısına karşı kurduğu bir cümle her şeyin özetidir aslında. Dayısı aslında Felsefe profesörüdür. Ama kalıplarla arası iyi olmadığı için tekne onararak ve balıkçılık yaparak yaşar. Anneanne bu süreci kastederek “Senin gibi mi olsun” der. Dayısı da “Evet benim gibi olsun. Annesini kendin gibi yetiştirmeye çalıştığın için bunlar oldu. Onu sen öldürdün” der.

Mary’nin annesi de çok iyi bir matematikçidir ve yine ünlü bir matematikçi olan annesinin dayattığı hayat tarzından sıkılarak intihar eder. Ölmeden önce çok önemli bir soru üzerinde çalışıyormuş. Başarıya ulaşıp ulaşmadığını söyleyip heyecanı kaçırmayayım. Dayısı Mary’yi vermeyi kabul etmeyince yasal süreci başlatır anneanne. Dayının avukatı “Bu davayı kazanmamız çok zor, ara bir çözüm olarak koruyucu aileye verilsin” der. Dayısı istemeyerek kabul eder. Aslında o koruyucu aile anneanne için bir paravan görevi yapmaktadır. Bunu dayısı aylar sonra tesadüfen fark eder. Mary ile birlikte yaşarken besledikleri kediyi Mary ile göndermiştir çünkü. Tesadüfen çok kötü bir barınakta karşılaşır kediyi. Tüm kedileri barınaktan kurtarır ve koruyucu ailenin kapısına dayanır. Uzun süre Mary kendisiyle konuşmak istemez. Arayıp sormadığını düşünür. Daha fazla detay vermeyeceğim.

İnsanı kalıplara sıkıştırma ve köklerinden koparma çabalarının ona nasıl zarar verdiğini çok güzel işlemiş film. Aslında “normal” kalıbına sığmayanın eksik de görülse dahi de görülse ötekileştirildiğini, sıradan olma hakkının gasp edildiğini, insanın nasıl kendine yabancılaştırıldığını çok güzel işlemiş.

Sürekli anlatmaya çalıştıklarımın öyle güzel bir senaryoyla karşıma gelmesi hoşuma gitti ve paylaşmak istedim belki sadece “geçmişte böyleydi” diyerek izleyeceğimiz günler de gelir bu filmleri. Bir zaman ne kalem oynatmışız bu konularda deriz belki. Belki değil öyle olacak ama ne kadar zaman da olur onu bilemeyiz. Belki anneannenin sorusunu hep birlikte, kendi



hayatımızdaki izdüşümüyle yanıtlamaya başladığımızda o süre kısalmır. Evet onun gibi, kendimiz gibi olmak istiyoruz.

## Birlikte Öğrenelim Miniğim 8

### "Downsendrella" Kitap Tanıtımı

Ayşe, Turgay Gümüş

[sevgiozgurluktur@gmail.com](mailto:sevgiozgurluktur@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

Kış rüzgârlarının vızır vızır estiği, yağmurların çağıl çağıl yağdığı İzmir'den kucak dolusu sıcacık merhabalar değerli okurlar. Bir ay hızla geçti. Biz de yeni sayımız için oturduk klavye başına ve sizler için yepyeni bir kitap tanıtımıyla karşınıza geldik.

Bu yazımızda tanıtacağımız kitap, Süreyya Ülkü Güler'in Downsendrella adlı kitabı. Kitabın tanıtımına geçmeden önce yazarından kısaca bahsedelim.

Süreyya Ülkü Güler, 1987 doğumlu. Tekirdağ'da Matematik öğretmenliği yapıyor. Down sendromlu kızı İnci'nin eğitimi ve gelişimi için çalışıyor. "Cennetin Birinci Günü" adlı 2017 yılında yayınlanan bir otobiyografisi var. Bu kitabında yaşamının çeşitli aşamalarını, kızı İnci'nin doğum sürecini, Down sendromuyla karşılaşmasını anlatmış. Sosyal medyada ve çeşitli mecralarda Down sendromuyla ilgili tanınırlık çalışmaları yapıyor. Yazımıza konu olan Downsendrella adlı kitap da bu çalışmalardan biri.

Kitap, Beyaz Balina Yayınları'nın Organik Kitaplar dizisinde 2021 yılında basılmış. Otuz iki sayfadan oluşan kitapta Down sendromunun ne olduğuna, Down sendromluların kişisel özelliklerine dair bilgilerin yanında İnci'nin yaşamından küçük olay parçalarına yer verilmiş. Kitapta Down sendromuna neden olan artı bir kromozomun incinin başının üzerinde durduğu şeklinde bir somutlamaya gidilmiş. Aynada kendini gören İnci'nin kafasının üzerindeki bu fazladan kromozomu anlamlandırma süreci masalsi bir havada anlatılmış. Okula başlamaya

hazırlanan İnci, çok çalışır, egzersizlerini yapar, kitaplarla fazlaca içli dışlı olursa Down sendromundan ileri gelen farklılıklarını ortadan kaldırdığına inanmış. Kitapta İnci'nin gittiği okul ve arkadaş ortamı idealize edilmiş bizce. Arkadaşlarının İnci'yi kolayca kabullenmeleri, onunla iletişim kurma çabasında olmaları ülkemiz şartlarında pek gerçekçi durmuyor açıkçası. Yazarın kurguda böyle bir yola gitmesini olması gerekeni gösterme çabası olarak yorumluyoruz. Kitabın sonlarına doğru İnci okula başladıktan bir süre sonra arkadaşlarından birinin İnci'yi kafasının üzerindeki artı bir kromozomu prenses tacına benzeterek onu Downsendrella olarak adlandırması İnci'nin bu adlandırmayı beğenerek arkadaşlarıyla konuşmaya başlaması aşırıya kaçan bir şirinleştirme çabası olarak dikkatimizi çekti. Kitabın sonunda Buna rağmen yazarın Down sendromunu bilimsel temelleriyle anlatması, kitapta İnci'nin günlük yaşamından görsellerin yer alması kitabı bizim açımızdan miniklerimizle Down sendromuna dair gerçekçi bir sohbetin kapılarını açabilecek bir anahtar olarak dikkate değer kılıyor. Son olarak kitabın Getem'de sesli versiyonunun bulunduğunu söyleyerek yazımızı sonlandıralım.

Yeni bir kitapla huzurlarınıza gelinceye dek kitaplarla kalıp bizi okumaya devam edin anacım.

## Meta Ray-Ban Akıllı Gözlükler: Görme Engelli Bireyler İçin Yeni Bir İnovasyon Mu?

Sarper Arıkan

[sarperarikan@gmail.com](mailto:sarperarikan@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

### Giriş

Meta, Ray-Ban ile iş birliği yaparak ileri teknoloji ve şıklığı bir araya getiren Meta Ray-Ban Akıllı Gözlüklerini tanıttı. Görme engelli bireyler için bu gözlükler eller serbest kullanım, sesli geri bildirim ve yapay zekâ desteği ile önemli bir potansiyel taşıyor. Peki, bu gözlükler görme engelli kullanıcılar için gerçekten inovatif bir çözüm sunuyor mu? Bu yazıda Meta Ray-Ban akıllı gözlüklerinin görme engelli bireylere yönelik avantajlarını, sınırlamalarını ve sunduğu yenilikleri ele alacağız.

### Temel Özellikler

- Kamera:** 12 megapiksel yüksek çözünürlüklü kamera ile fotoğraf ve video çekme imkânı sunuyor. Bu özellik görme engelli bireylerin çevrelerini belgelemelerine olanak tanıyabilir.
- Ses Özellikleri:** Yerleşik hoparlörler ve beş mikrofonlu sistem, eller serbest bir şekilde müzik dinlemeyi ve telefon görüşmeleri yapmayı sağlıyor.
- Meta AI Entegrasyonu:** Yapay zekâ, kullanıcıların sesli komutlarla gözlükle etkileşim kurmasını sağlıyor. Nesnelere tanıma ve çevreyi algılama gibi yardımcı işlevler sunuyor.
- Canlı Yayın:** Kullanıcılar Facebook ve Instagram gibi platformlara doğrudan canlı yayın yapabiliyorlar.

5. Dokunmatik Kontroller: Çerçevdeki dokunmatik alanlar sayesinde müzik ve çağrılar kolayca kontrol edilebiliyor.

### **Görme Engelliler İçin Avantajlar**

- Eller Serbest Kullanım: Gözlükler eller serbest kullanım sağlayarak kullanıcıların sesli komutlarla cihazlarını kontrol etmelerini kolaylaştırıyor.
- Sesli Geri Bildirim: Yerleşik hoparlörler ve mikrofonlar sayesinde görme engelli bireyler sesli geri bildirim alarak cihazlarını etkili bir şekilde kullanabiliyor.
- Nesne Tanıma: Meta AI, çevredeki nesnelere tanıyabiliyor ve kullanıcıya detaylı bilgi verebiliyor.

### **Sınırlamalar ve Zorluklar**

Ancak Meta Ray-Ban akıllı gözlüklerinin bazı sınırlamaları da bulunuyor. Gözlüklerin birçok işlevi hala görsel tabanlı olduğu için görme engelli bireyler tam anlamıyla faydalanamayabiliyor. Yapay zekanın sunduğu bilgiler zaman zaman yetersiz kalabiliyor ve pil ömrü de uzun süreli kullanım için ideal değil.

### **Sonuç**

Meta Ray-Ban akıllı gözlükler, teknoloji ve şıklığı bir araya getiren ilginç bir yenilik. Ancak görme engelli bireyler için tamamen devrim niteliğinde bir çözüm olmaktan uzak. Eller serbest kullanım ve sesli geri bildirim avantajları sunulsa da mevcut sınırlamalar ve yüksek maliyet göz önüne alındığında bu gözlüklerin kullanıcılar için en ideal yardımcı teknoloji olup

olmadığı tartışmaya açık. İlerleyen dönemlerde yapılacak geliştirmeler ile bu gözlüklerin daha fazla fonksiyonellik kazanması beklenebilir.

**2025'e Tahinli Tatlarla Merhaba**

Gülcan Altun

[guleycane@gmail.com](mailto:guleycane@gmail.com)

Sayı: 130, Aralık 2024

Geçtiğimiz ay size yakın geçmişteki kanser yolculuğumdan bahsetmiştim, biliyorsunuz. Bu Yazıyı yayımlandıktan sonra okuyan annem, unuttuğum çok önemli bir şeyi hatırlattı, sağ olsun. İnsan, insanla güzel birazda aslında. Birbirine omuz verince yürekler güçleniyor. İşte bu yolculuğumda uzakta ya da yakında sesi ve nefesiyle desteklerini hissettiren herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bunlar arasında özellikle biri var ki belirtilmesi gerekirdi. Oysa aklımdaydı. Gece yatarken düşünmüştüm. Ancak başına oturunca bir kalemde yazı dökülüverdi ve sonrasında da aklımdan tamamen uçup gitmiş. Bundan ötürü bir özür borçluyum kendisine. Şöyle ki; ameliyattan çıktığımda hemşire başımdaydı. Yanımda refakatçi olarak annemin kalacağını öğrendi. Onun tükenmiş görünen haline bakınca, "Bu kadın tek başına olmaz, keşke biri daha kalsa" dedi. Ancak sağ olsunlar akraba ve dostlarımızdan oluşan grup bunu duymadı. Bense konuşmıyordum ki, hemşirenin dediklerini gruba söyleyeyim. Sonunda yengem, annemin haline bakıp, "Biri daha kalsa keşke" demiş. Aralarında en uygun olan ve dik durabilecek dayım vardı. O da bizimle kaldı. Sonrasında yaklaşık yirmi gün hiç yalnız bırakmadı. Odada üç kişiydik. Annem, dayım ve ben. Çoğu fiziksel ihtiyacında bana destek oldu. Anlatmak istediklerimi annemden önce anlıyordu. Diğer dayım da tek başına kaldığında süreçten daha çok etkilenecek olan babamı evde yalnız bırakmadı. İşte gerçek dostlar en çok böyle günlerde belli oluyor.

Bu yazıyı yazmamın tek sebebi bu değil elbette. Daha doğrusu yeniden kaydı başa sarmayacağım. Fakat yine de söylenmesi gereken bir nokta daha var. Sağ olsunlar eş dost her seferinde hastaneye eli kolu dolu geldi. Annemle dayım da homini gırtlak pufidi kandi götürdüler tabiri caizse gelen her şeyi. Daha da ötesi samimiyetimizin daha ileri olduğu dostlarımıza sipariş

bile verdikleri oldu. Onlar da kırmadılar var olsunlar. Dayım da benim gibi bir tatlı sever olduğundan genelde baklava ya da sütlaç başta olmak üzere -ki en çok bu ikisini sever- ev yapımı tatlı istiyordu her seferinde.

O günleri anımsayınca, e bir de yeni güzelliklerle gelmesini umduğumuz yeni yıl yaklaşırken ben de sizlerle tatlı tarifleri paylaşmak istedim. Gerçi benimkiler dayıma uyar mı bilmem ama ben hepsine bayıldım. Ne demiş eskiler? Tatlı yiyelim tatlı konuşalım. Bir de biz ekleme yapalım. Taptatlı olsun her şey.

Tariflerin hepsi tahin içerikli. Üçü kurabiye, biri kek biri de kahvaltılık harika bir şey.

İlki tahinli kurabiye tarifi. Tarifi annem Instagram'dan izletti. Hemen hafızama aldım ve mızıklana mızıklana yaptırđım. Dikkatinizi çekerim. Ben yapmadım. Daha kolay olan anneme yaptırđım!

Malzemeler:

1 su bardağı tahin.

1 su bardağından bir parmak az sıvı yağ.

1 su bardağı pudra şekeri.

1 çay bardağı ceviz ya da fındık.

3,5 su bardağı un.

1 paket kabartma tozu.

1 paket vanilya.



Tahin, sıvı yağ, pudra şekerini karıştırma kabına alın. Üstüne ceviz, vanilya ve kabartma tozunu da ilave edin. Unu ise azar azar kontrollü bir şekilde ekleyin. Biraz yoğurun. "Kurabiye hamurlarını yayılma yapmaması için çok fazla yoğurmamalıyız" diyordu tarifi veren ve adını alamadığım kişi. Yağlı kâğıt serili fırın tepsisine yuvarladığınız kurabiyeleri dizin. Kurabiyeler zaten yeterince yağlı olduğu için tepsiye ekstradan yağlamaya gerek yok. Pişirme derecesini kaçırdım ama fırınınızın kurabiye ayarı bellidir. Yine fırına göre değişmekle birlikte 18-20 dakika kadar pişmesi yeterli olacaktır. Tarifi veren videoda helva tadında enfes bir kurabiye diyordu. Hakikaten de öyle. Benim kolay kolay hiçbir şeyi beğenmeyen eniştem bile çok sevdi.

İkincisi henüz annemin denemediği ama çok leziz olacağından emin olduğum bir tarif. Kaynağı Rahime Söylemez Çetin. Bilenler bilir fakat ben bilmeyenler için açıklayayım. Kendisinin Youtube'da Rahime'nin Engelsiz Mutfağı adında bir kanalı var. Orada birbirinden güzel tarifleri paylaşıyor takipçileriyle. Ben kendisini duymuştum ama asıl Engelliler Yemek Grubu adlı Facebook sayfasında tanıdım. Rahime Hanım'ın sözüne ettiğim tarifinin gerek Facebook sayfasının gerekse Youtube bağlantılarını yazı sonuna ekleyeceğim.

Aslında Rahime Söylemez Çetin'in tarifi yukarıdaki kurabiyenin bir benzeri. Zaten kendisi kurabiyesini açıklarken helva tadında çok güzel bir lezzet diye tanımlıyor.

Malzemeler:

1 su bardağı tahin.

1 su bardağı pudra şekeri.

1 çay bardağı sıvıyağ.

1 çay bardağı susam.

1 paket kabartma tozu.

3 su bardağı un.

Un ve kabartma tozu dışındaki tüm malzemeleri yoğurma kabına koyup şöyle bir karıştırıyorsunuz. Ardından kabartma tozu ile azar azar unu ilave edip yoğuruyorsunuz. Hamurdan ceviz büyüklüğünde parçalar kopartıp elinizde yuvarlıyorsunuz. Yağlı kâğıt serili fırın tepsisine aralıklı olacak şekilde diziyorsunuz. Önceden ısıtılmış fırında 180 derecede on beş dakika pişiriyorsunuz. Rahime Hanım'ın deneyenlere bir de tavsiyesi var: Sıcak değil de oda ısısına geldikten sonra servis edilmesi. Aksi taktirde kurabiyeleriniz parçalanabilirmiş.

Üçüncüsü ise yine Instagram'dan alınma bir kurabiye tarifi. Bir yakınım yapmış ve pikniğe getirmişti. Yerken ıtır çıtır ıtırdadığı için zevk veren bir tat. Kesinlikle tavsiye ederim. Bu tarifi yakınımin paylaştığı bağlantıdan kendim aldığımdan kimin paylaştığını kaydettim. Ben beceremiyorum ama siz bulabilerseniz Instagram üzerinde suzile Tarifler'den ulaşabilirsiniz. Paylaşımın tarihini 03.06.2022 olarak kaydetmişim. Bilmek faydalı olur belki.

Malzemeler:

1 su bardağı tahin.

1 su bardağı pudra şekeri.

1 su bardağı sıvı yağ.

1 ay bardağı kavrulmuş susam.

1 paket kabartma tozu.

Aldığı kadar un. (Yaklaşık 3-3, 5 su bardağı kadar).

Öncelikle susamı yanmaz tavada kavuralım. Un hariç diğer malzemeyi yoğurma kabına alıp karıştıralım. Unu kontrollü bir şekilde ilave edip ele yapışmayacak bi hamur elde edelim. Hamurdan parçalar koparıp yuvarlayalım. Yağlı kâğıt serilmiş tepsiye dizelim. Önceden ısıtılmış 180 derece fırında pişirelim. Bununda pişirme süresini demek ki söylememiş ki yazmamışım.

Dördüncü tarif yine tahinli ama bu sefer bir kek tarifi. Aslında kekin bir esprisi yok. Bildiğiniz kek tarifi. Yine de şöyle kısaca anlatalım.

Büyüklüğüne göre üç ya da dört yumurtayı çırpalım. Köpüklenince tatlı sevme derecenize göre bir ya da bir buçuk su bardağı şekeri ilave edip şeker eriyene dek karıştıralım. Birer su bardağı oda ısısında beklemiş yoğurt ile sıvıyağı da ekleyip karıştıralım. İki buçuk ya da üç su bardağı unu eleyerek ilave edelim. Kabartma tozu ve vanilyayı da ekleyelim ve çırpalım. Yağlanmış borcama karışımı dökelim. Yayıldıktan sonra bir su bardağı tahini kek hamurunun üstüne gezdirelim. Önceden ısıtılmış fırında kek pişirme ayarınızda pişirin. Kekiniz piştikten sonra sıcaklığı hafif geçene dek bekletin ve üstüne bir su bardağı pekmezi gezdirin. Pekmezi sünger gibi içine çekecek ve tadına doyamayacağınız bir çay saati lezzeti olacaktır.

Son olarak bizim Babaanne Çikolatası adını verdiğimiz kahvaltılık tarifini vereyim. Önce kaynağını söylemesem kendimi kötü hissederim. Digitürk üzerinde Bein Gurme kanalında Atıksız Mutfak adında bir program vardı. Hala oluyor mu bilmiyorum? Sabah işe gitmeden önce kahvaltılarda annemle vazgeçilmezimizdi. Adının Özge olduğunu bildiğim bir şefin tarifi bu. O çocuklarına sürmelik bir tarif olarak yapıyormuş. Biz de hemen denedik ve bayıldık. Malzemelerin belli bir ölçüsü yok aslında. Eşit miktarda bal ile tahini karıştırıyor ve iyice homojen hale getiriyorsunuz. Tarifin en can alıcı noktası buymuş. İkisini iyice özdeşleştirmek. İçine onu az biraz yoğunlaştıracak yemek kaşığı ölçüsünde kakao ekliyorsunuz. Sonra da sürmeyi falan bırakıp kaşık kaşık yiyorsunuz. Tıpkı benim gibi tıpkı bizim ufaklık Kerem gibi.

Son kontrolümde doktorum bana şekeri hayatımdan çıkarmamı salık verdi. Anladığımız üzere tatlı bağımlısı biri olarak sizce yapabilir miyim? Bana çok uzak geliyor. Bir daha sigarayı bırakamayanlara laf edersem dilim kopsun(!) Neyse kopmasın... Demedim, demedim siz de duymadınız, değil mi?

[Engelliler Yemek Grubu Tahinli Susamlı Kurabiye Facebook Bağlantısı:](#)

[Rahime Söylemez Çetin Tarifin Youtube bağlantısı](#)